

evropský
sociální
fond v ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

N á v r h

BYTOVÁ ŠKOLKA

OBSAH:

- A. Úvodní vysvětlivky**
- B. Péče o děti jako volná živnost**
- C. Obecné podmínky pro zřízení a provoz bytové školky**
- D. Náměty pro zakládací listinu bytové či podobné školky**
- E. Analýza výhod, praktických podmínek a rizik zřízení a provozu BŠ**

A. Úvodní vysvětlivky

Tento text vznikl v rámci projektu Rovné příležitosti pro Frýdlantsko. Podle schválené projektu mělo realizační tým zajistit zřízení, vybavení a fungování tzv. bytové školky dle požadavků cílových skupin a zaměstnavatelů v rámci partnerství a vytvořit metodický popis vzniku a provozu pro další využití jinými zájemci. Bytové školky na Frýdlantsku byly zřízeny a vybaveny a nyní předkládáme metodiku.

Jako celek vznikla již v listopadu 2012 a v červenci 2014 byla revidována na základě vlastních zkušeností, studia legislativy, různých dokumentů, praktických zkušeností jiných poskytovatelů služby, konzultací a připomínkového řízení (35 připomínek od 98 subjektů z veřejné správy a z neziskového sektoru). Externími zdroji informací pro tento návrh byly:

- <http://zpravodaj.feminismus.cz> a další internetové zdroje
- zásady navržené v tzv. Prorodinném balíčku MPSV ČR (2009)
- dále citované zákony a vyhlášky
- připomínky a náměty z konzultací

V době zpracování jsme neměli k dispozici zásadní materiál Jany Barvíkové a Jany Paloncyové z VÚPSV, který byl zveřejněn až v srpnu 2014: Péče chův - Metodika pro chůvy. Studie vznikla v rámci projektu Nové formy denní péče o děti v ČR (CZ.1.04/5.1.01/77.00038) a je dostupná na http://www.vupsv.cz/index.php?p=care_for_children&site=default. Jde o všestranně cenný podklad, který obsahuje i vzory smluv pečovatelky (chůvy) a rodičů.

B. Péče o děti jako volná živnost

Hlídaní a výchovu dětí podle živnostenského zákona lze provozovat na základě volné živnosti „mimoškolní výchova a vzdělávání“ nebo „poskytování služeb pro rodinu a domácnost“. Lze vykonávat individuální péči o děti nad tři roky věku ve vlastním bytě (např. bytová školka)

nebo cizím bytě (většinou jako práce chůvy) a příležitostné i krátkodobé hlídání dětí včetně dětí do tří let (rodičovská výpomoc).

Účelem bytové školky je poskytnout službu (především hlídání a péči o děti) rodičům nebo jejich zákonným zástupcům, kteří potřebují vykonávat vlastní výdělečnou činnost, vyhledávat nové zaměstnání nebo se profesně vzdělávat. Bytová školka je službou, která zpravidla není ani příležitostná, ani krátkodobá; je však možné využít ji i pro příležitostnou a krátkodobou potřebu rodičů.

Současný právní řád nezná jiné služby péče o děti od 3 let věku než školská zařízení a je-li péče zajišťována v zařízeních označených jako „dětské koutky, rodinná, rodičovská a mateřská centra, školičky“ apod., je poskytována pouze v režimu obecných právních předpisů bez zvláštního právního podkladu.

K obecně závazným předpisům, k nimž je třeba přihlédnout, patří především:

- občanský zákoník,
- zákon č. 455/1991 Sb. o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších změn a doplnění,
- zákon č. 133/1958 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů.

V prostorách určených k péči (byt nebo část bytu) je třeba dodržovat obecné hygienické předpisy, vyřešit stravování atd. **Neexistuje však žádný závazný specifický předpis, který by upravoval požadavky na provozování bytové školky.** Na tento druh zařízení se nevztahuje ani vyhláška č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých. Jestliže však bude péče zajišťována v tzv. provozovně (zejména v zařízení nebytovém prostoru) nebo bude pečováno o děti mladší tří let nebo zvolenou živností bude „mimoškolní výchova a vzdělávání“, pak se na provoz BŠ vztahuje i tato vyhláška. V ostatních případech může pečovatelka nebo zřizovatel BŠ k požadavkům vyhlášky přihlédnout.

Co se týká prostorových, provozních a hygienických požadavků, na BŠ provozované v bytech (která nejsou školami a školskými zařízeními zapsanými do rejstříku škol podle školského zákona a provozovny péče o děti podle zákona o živnostenském podnikání) se nevztahuje ani § 7 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů, ani zmíněná hygienická vyhláška č. 410/2005 Sb. Není tedy povinností poskytovatele služby splnit podmínky těchto právních předpisů, resp. je třeba přihlédnout k nim přiměřeně.

Nejsou vyžadovány ani žádné další konkrétní požadavky na poskytování péče - např. počet dětí na jednu pečující osobu, povinnost vést evidenci dětí, maximální počet dětí, o které je možné pečovat, povinnost uzavřít pojistnou smlouvu odpovědnosti za škodu na zdraví či majetku, povinnost upravit nějaký výchovný program či program činnosti, není vysloveně stanoven zákaz kouření v prostorách, kde je pečováno o děti atd. **Doporučuje se však, aby byly uznány některé minimální požadavky (minimální standard) pro bytovou školku**, jimiž by se řídili provozovatelé (tedy pečovatelky s živnostenským oprávněním), především ti, kteří by službu poskytovali ve vlastním bytě.

Provoz je založen na stejném principu jako péče o vlastní děti nebo péče o děti, které svěřili do péče jeho rodiče či jiní zákonní zástupci dítěte (tzv. sousedská výpomoc). **Rozhodující bude dohoda mezi osobou poskytující péči a rodiči dítěte. Stejně tak i odměna bude věcí dohody** a lze předpokládat, že pečovatel(ka) bude navrhopvat takovou odměnu, která by nejen pokryla její vlastní náklady, ale také přinesla přiměřený zisk.

(Toto je **rozdíl od dětské skupiny**, u níž se předpokládá, že se provozuje nekomerčně a že provozovatel nemá žádný zisk, který by si ponechal. Ani to však neznamená, že by pečovatelky v dětské skupině pracovaly zadarmo – jistě mají nárok na přiměřenou odměnu...) Živností je totiž ve smyslu § 2 živnostenského zákona soustavná činnost provozovaná samostatně, vlastním jménem, na

vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených živnostenským zákonem. Je tedy správné, když pečovatelka pracující v bytové školce na základě živn. oprávnění usiluje o dosažení přiměřeného zisku z této činnosti.

Někdy se uvádí, že osobní péči rodinného typu by měla poskytovat jedna osoba současně nejvýše 5 dětem ve věku do 10 let (včetně vlastních). V místě, v němž je péče poskytována (domácnost poskytovatele, domácnost rodiče dítěte, mateřské centrum nebo jiné vhodné prostředí) by mělo být v jednom okamžiku nejvýše 5 dětí ve věku do 10 let věku. Hranici 10 let chápeme jako výjimečnou; běžně by měl být věk dětí od tří let do započítání povinné školní docházky.

C. Obecné podmínky pro zřízení a provoz bytové školky (doporučení navrhovatele)

1 Terminologická rozlišení a základní zákonné požadavky

1.1 Kde se v dalším textu hovoří o rodičích, rozumí se tím jak vlastní rodiče dítěte, tak jeho jiní zákonní zástupci. Aniž bychom chtěli mužům upírat možnost pečovat o (cizí) děti dlouhodobě, v bytové školce, přikláníme se k používání výrazu pečovatelka.

1.2 Pro účely tohoto textu se rozlišují výrazy chůva (cizí osoba v bytě dětí) a pečovatelka (cizí osoba ve vlastním bytě nebo ve vhodném, tj. plně vybaveném nebytovém prostoru). Péče chůvy a pečovatelky není ani příležitostná, ani krátkodobá, jinak by šlo o prostou rodinnou výpomoc.

1.3 Jestliže je o dítě pečováno v jeho vlastní domácnosti (tzv. „baby-sitting“), zajišťuje hlídání a péči chůva v rámci výkonu volné živnosti, oboru činnosti č. 79 „Poskytování služeb pro rodinu a domácnost“. V tomto případě jde o tzv. živnost bez provozovny a ustanovení vyhlášky č. 410/2005 Sb. o hygienických požadavcích se na ni nevztahují.

1.4 Jestliže je o dítě pečováno v domácnosti živnostníka (pečovatelky) anebo ve vhodném nebytovém prostoru, činí tak v rámci oboru č. 72 „Mimoškolní výchova a vzdělávání“ pečovatelka. V tomto případě se uplatní § 17 odst. 1 zákona č. 55/1991 Sb., o živnostenském podnikání, který stanoví, že „provozovnou se pro účely zákona rozumí prostor, v němž je živnost provozována...“ V obou případech (vlastní byt nebo jiný prostor) bude pečovatelka provozovat bytovou školku na základě živnostenského zákona jako živnost volnou. Na tuto provozovnu se tudíž nevztahují hygienické požadavky na prostorové podmínky, vybavení, provoz, osvětlení, vytápění, mikroklimatické podmínky a zásobování vodou dle vyhlášky č. 410/2005 Sb. o hygienických požadavcích, které se jinak dle ust. § 1 vyhlášky na provozovny pro výchovu a vzdělávání obecně vztahují.

1.5 Je však třeba přihlídnout k ustanovení § 21 až 23 vyhlášky č. 410/2005 Sb., které upravují provozní podmínky, tj. pobyt dětí venku, úklid provozovny a výměnu lůžkovin. Přiměřená aplikace výše uvedených ustanovení bude namísto zejména také v případě, kdy bude provozovna v domácnosti podnikatele, který bude současně pečovat o vlastní dítě. Pokud jde o pobyt dětí venku, bude rovněž záležet na věku dětí.

2 Právní postavení bytové školky

2.1 Ke zřízení a provozu BŠ není třeba žádné zvláštní právní úpravy.

2.2 Bytová školka není samostatnou právnickou osobou.

2.3 Bytová školka není předškolním zařízením podle Zákona č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) v platném znění a nezařazuje se do sítě předškolních zařízení (do školského rejstříku).

3 Zřízení BŠ

3.1 Bytová školka je provozována jako zařízení pro více dětí. Provozuje se v bytě osoby, která poskytuje péči (dále: pečovatelky) anebo v jiném bytě, na kterém se dohodnou pečovatelka a rodiče dětí, anebo ve zdravotně nezávadném a plně vybaveném nebytovém prostoru. Dále uváděné zásady se týkají přiměřeně jak bytového, tak nebytového prostoru.

3.2 Bytovou školku může zřídit sama pečovatelka, nebo právnická osoba (dále jen: zřizovatel). Jestliže školku zřídí zřizovatel, může s ním být pečovatelka v pracovněprávním vztahu. Zpravidla však pečovatelka působí jako osoba samostatně výdělečně činná na základě živnostenského oprávnění. Je tedy možné, aby zřizovatel (např. nezisková organizace nebo obec) BŠ zřídila, avšak provozovat ji bude na svou odpovědnost pečovatelka.

3.3 V případě využití prostoru, který dosud sloužil jinému účelu, je zpravidla třeba vyjádření Krajské hygienické stanice ke změně užívání prostoru, závazné stanovisko Hasičského záchranného sboru a souhlas Stavebního úřadu se změnou užívání stavby.

4 Smlouva o poskytování péče a odpovědnost

4.1 Smluvními stranami v bytové školce jsou 1. pečující osoba (pečovatelka), 2. rodiče nebo zákonní zástupci dětí, které mají bytovou školku navštěvovat. Třetí stranou jsou subjekty, které podporují vznik, vybavení a provoz bytové školky. Podle okolností to může být příslušné město nebo obec a jejich orgány, zaměstnavatelé rodičů dětí nebo i další subjekty. Tyto třetí strany však nemohou vstupovat do vztahů mezi pečovatelkou a rodiči, pokud si to obě strany nepřejí a pokud pečovatelka není v pracovněprávním vztahu ke zřizovateli.

4.2 Mezi pečovatelkou a rodiči dětí vznikne zpravidla nejdříve ústní dohoda o svěřeni dětí do péče. Dohodě by měla předcházet prohlídka prostor (bytu) určených pro BŠ. Tuto dohodu je poté vhodné vyjádřit písemně. Rozhodujícím právním rámcem pro takovou dohodu (smlouvu) je občanský zákoník (§1721 a další).

4.3 Obsahem dohody může být například i to, že

- svěřené děti nebudou po obědě v bytové školce spát, nýbrž budou odváděny rodiči domů,
- svěřené děti nebudou mít ve školce oběd a budou zde pouze v době mezi snídaní a obědem, nebo mezi obědem a odpoledním odchodem domů,
- děti budou při odpolední vycházce předány rodičům u jejich vlastního bydliště,
- kromě zajištění bezpečí a základních potřeb dětí budou přiměřeně rozvíjeny hygienické, mentální, sociální a komunikační dovednosti.

Podle toho je třeba upravit požadované vybavení školky.

4.4 Pečovatelka odpovídá za dítě od okamžiku, kdy jej převezme od jeho zákonného zástupce nebo jím pověřené osoby, až do doby, kdy je předá jeho zákonnému zástupci nebo jím pověřené osobě. Zejména odpovídá za bezpečí a zdraví dítěte v rozsahu daném občanským zákoníkem. Pečovatelka odpovídá za úraz, které dítě utrpí v době poskytování péče.

4.5 Rodiče odpovídají za úraz způsobený jeho dítětem jinému dítěti v BŠ a také za škodu, kterou dítě způsobí. Jestliže však nebylo schopno ovládnout své jednání nebo posoudit jeho následky, odpovídá za škodu pečovatelka. Pečovatelka se zproští odpovědnosti, jestliže prokáže, že náležitý dohled nezanedbala (viz obč. zák. §422).

5 Počet a činnost dětí ve skupině

5.1 Služba se zaměřuje na péči o děti od tří let věku do nástupu pravidelné školní docházky. Jako maximální počet dětí, o něž může pečovatelka v bytové školce v jednom okamžiku pečovat, se stanovuje pět dětí. V případě, že má pečovatelka vlastní dítě (dětí) do 7 let věku, o které pečuje v téže době jako o ostatní děti, započítává se vlastní dítě (dětí) do výše uvedeného limitu. Vycházíme ze zkušenosti, kolika dětem se může pečovatelka kvalitně a plnohodnotně věnovat. Nelze předpokládat, že by si zde vlastní dítě zasloužilo větší, nebo naopak menší péči než ostatní děti a všem musí být poskytována stejná péče.

5.2 Jestliže má být ve skupině dětí dítě s přechodným nebo trvalým zdravotním znevýhodněním (akutní neinfekční onemocnění, smyslová vada apod.), musí se tomu přizpůsobit celkový počet dětí ve skupině. Podle okolností může činit 3 – 4 děti, včetně vlastních. Podobně je třeba brát v úvahu, jsou-li všechny děti blízko dolní věkové hranice.

5.3 Minimálním obsahem péče o děti v BŠ, resp. obsahem činnosti pečovatelky je zajištění bezpečí a obstarávání základních potřeb dětí (tělesné potřeby, spánek a přiměřené hraní). V dohodě rodičů a pečovatelky může být stanoveno, že děti budou rovněž brány na vycházky a že bude přiměřeně pečováno o jejich rozvoj (motorika, sociální a komunikační dovednosti, smyslové vnímání, paměť apod.).

6 Hygienické a provozní požadavky na bytovou školku

6.1 Byt, v němž se má provozovat bytová školka, musí být zdravotně nezávadný. Všechny prostory, které mají sloužit pro bytovou školku, mohou mít a zachovat si účel běžného bydlení pečovatelky a její rodiny. Pro péči o děti v bytové školce nemusí sloužit celý byt pečovatelky, nýbrž jen jeho část, a službu lze rovněž provádět v jiném vhodném a vybaveném prostoru. Proto budeme hovořit obecně o provozovně.

6.2 Na provozovnu, která je bytovou školkou, se kladou následující požadavky:

- a. Provozovna musí být suchá, vzdušná, s venkovními okny, dostatečně prostorná a k danému účelu vhodně vybavená.
- b. Musí být situována na takovém místě, aby byl umožněn snadný a bezpečný pobyt a hry dětí venku. Nejvhodnější je vlastní zahrada, přilehlé hřiště apod.
- c. Všechny prostory, které děti využívají, musí být opatřeny základním bezpečnostním vybavením a musí být uzpůsobeny tak, aby bylo možné co nejvíce předcházet úrazům a poraněním.
- d. Provozovna musí být vybavena prostředky pro poskytnutí první pomoci.
- e. Musí být vyhrazen prostor pro umístění kočárků, přejí-li si to rodiče.
- f. V případě, že v budově s bytovou školkou není výtah, je vhodné, aby byla provozovna maximálně v druhém nadzemním podlaží.
- g. Součástí provozovny musí být místnost pro denní pobyt dětí o ploše 3,5 m² na každé dítě. Místnost pro denní pobyt může být využívána také jako ložnice (k odpolednímu spánku), pokud budou odpočívat všechny zúčastnění děti. Jinak musí být jako ložnice k dispozici místnost o ploše minimálně 2,5 m² na dítě. Jako ložnice může během dne sloužit další vhodná místnost v bytě, která se jinak používá k jinému účelu.
- h. Provozovna musí být vybavena předsíní, která bude sloužit jako šatna dětí, umývárnu, WC s vybavením přiměřeným věku a výšce dětí, prostorem k uložení čistého a nečistého prádla, úklidových a čisticích prostředků, hraček a pracovního materiálu pro děti.
- i. Je na smluvních stranách, tj. na pečovatelce a rodičích nebo zákonných zástupcích všech dětí, aby dojednaly a dohodly přesné podmínky, za nichž je služba poskytována.

7 Požadavky na vybavení bytové školky

7.1 Žádoucí vybavení odsouhlasí rodiče dětí. Proto se pouze navrhuje, aby zde byly

- a. z nádobí pro děti: talířky, skleničky, hrnečky, misky, tácky, lžičky, příbory dle počtu a věku dětí.
- b. z textilu: dětské ložní povlaky, dětská prostěradla, dětské přikrývky, dětské polštářky, ručníky, bryndáčky, žínky, utěrky dle počtu a věku dětí,
- c. ze zvláštních předmětů a nábytku: židličky, stolky dle počtu a věku dětí, skříňka na hračky, šatní stěna nebo věšák, lavička s botníkem, lehátka, skříňka pro uložení textilu, věšák na ručníky, lékárnička, odpadkový koš, hračky a výchovné pomůcky pro děti.

7.2 Je vhodné, aby bytová školka měla k dispozici kuchyňskou linku, ledničku a mixer či podobné zařízení.

8 Stravování

8.1 Zajišťovat dětem teplá jídla (obědy) není povinností pečovatelky, nedohodnou-li se obě smluvní strany jinak (tzn. záleží na dohodě s rodiči). Stravu zajistí buď pečovatelka z vlastních zdrojů (za úhradu od rodičů), nebo ji ve vhodné formě dodají rodiče. V tomto posledním případě odpovídají za zdravotní nezávadnost přineseného jídla rodiče, pečovatelka však odpovídá za bezpečný způsob uchování a přípravy (ohřátí) jídla.

8.2 Jídelníček a způsob úpravy stravy musí odpovídat věku dětí.

8.3 Stravování v bytové školce není stravovací službou ve smyslu zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví. Pečovatelka je však povinna uchovávat vzorky skutečně podané stravy do večera příštího dne. Toto se však nevztahuje na jídlo individuálně připravované a donesené rodiči.

9 Onemocnění a očkování dítěte

9.1 Jestliže některé dítě jeví známky infekčního onemocnění, pečovatelka zajistí prostorové oddělení od ostatních dětí a neprodleně oznámí událost rodičům dítěte.

9.2 Záleží na dohodě pečovatelky a ostatních rodičů, zda bude do bytové školky přijato dítě, které nepodstoupilo běžné očkování.

10 Obecná a odborná způsobilost pečovatelky

10.1 Pečovatelka musí být 1. zdravotně způsobilá, 2. trestně bezúhonná. Pečovatelka tyto skutečnosti dokládá 1. potvrzením lékaře v tom smyslu, že její zdravotní stav nemůže ohrozit svěřené děti (zejména pro přenosné onemocnění) a 2. výpisem z rejstříku trestů, který předloží rodičům nebo zřizovateli bytové školky (není-li zřizovatelem pečovatelka sama). Za bezúhonného se pro účely provozování BŠ považuje ten, kdo nebyl pravomocně odsouzen pro trestný čin, který směřoval proti životu, zdraví, lidské důstojnosti nebo mravnímu vývoji dítěte, nebo pro jiný úmyslný trestný čin.

10.2 Na odbornou způsobilost pečovatelky nejsou kladeny žádné nároky. Pečovatelkou může být každá osoba, která v bytové školce plní ostatní zde uvedené požadavky a které rodiče svěří své děti do péče.

Nicméně ke zvýšení kvality práce pečovatelky a ke zvýšení její důvěryhodnosti se doporučuje, aby pečovatelkou byla osoba, která sama úspěšně vychovává nebo vychovala děti (vlastní nebo cizí), která má rekvalifikační nebo jiný kurz pro péči o děti nebo o jiné osoby (akreditovaný nebo neakreditovaný) nebo která má prokazatelné zkušenosti z poskytování sociální péče a služeb o fyzické osoby (zejména podle zákona o sociálních službách).

Obecně se za vhodnou pečovatelku považuje matka na rodičovské dovolené a žena nad 50 let, která sama úspěšně vychovala děti. Je rovněž žádoucí, aby pečovatelka absolvovala základní zdravotnický kurz, kterým se osvědčuje její schopnost poskytnout zdravotnickou první pomoc (nejlépe 20hodinový kurz v normě zdravotnických znalostí pro pedagogické pracovníky). Nic z toho však není podmínkou pro práci pečovatelky. Pokud jde o výraz „úspěšně vychovala“, vytváří se konsensem pečovatelky a rodičů (tzn. obě strany souhlasí, že to tak je – není třeba žádné přezkušování, vysvědčení, zvláštní kontroly).

11 Způsobnost ostatních členů domácnosti a jejich zapojení do činnosti bytové školky

11.1 Všichni členové domácnosti, v níž je zřízena bytová školka, musí být 1. trestně bezúhonní, 2. zdravotně způsobilí v tom smyslu, že jejich zdravotní stav nemůže ohrozit svěřené děti (zejména pro přenosné onemocnění). Za bezúhonného se stejně jako v případě pečovatelky považuje ten, kdo nebyl pravomocně odsouzen pro trestný čin, který směřoval proti životu, zdraví, lidské důstojnosti nebo mravnímu vývoji dítěte, nebo pro jiný úmyslný trestný čin.

11.2 Ostatní členové domácnosti mohou pečovatelce asistovat jen krátkodobě a v dílčí pomocné službě, k jaké patří úklid, příprava dětského kočárku, ustrojení dítěte, příprava čaje nebo ohřátí pokrmu. Zejména nesmějí pečovatelku zastupovat při hlídání dětí, při hrách v domácnosti, při vycházkách venku a v době konzumace jídla.

D. Námety pro zakládací listinu bytové či podobné školky (resp. obecně pro „zařízení pro hlídání a péči o děti od tří let“)

- Subjekt XYZ tímto zřizuje zařízení pro mimoškolní výchovu a vzdělávání dětí od 3 let věku
- Název zařízení je „...“, adresa a kontakty jsou. ...
- Výkon práce v tomto zařízení je volnou živností, k níž není třeba žádného dalšího oprávnění – Viz Zákon č. 455/1991 Sb. o živnostenském podnikání (živnostenský zákon) (ve znění pozdějších změn a doplnění), příloha č. 2 k živnostenskému zákonu, a Nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností.
- Osoby zajišťující mimoškolní výchovu a vzdělávání v tomto zařízení jsou vlastníky živnostenského oprávnění pro volnou živnost „mimoškolní výchova a vzdělávání“, příp. „poskytování služeb pro rodinu a domácnost“.
- Toto zařízení výslovně není předškolním zařízením podle Zákona č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) v platném znění a nebude zařazeno do sítě předškolních zařízení (do školského rejstříku).
- Provozní řád zařízení upraví s přihlédnutím k věkovým a fyzickým zvláštnostem dětí a) režim stravování (včetně pitného režimu) a oddechu, b) podmínky jejich pohybové výchovy a otužování, c) typickou denní náplň, d) ...
- Pracovník tohoto zařízení (pečovatelka) odpovídá za dítě od okamžiku, kdy jej převezme od jeho zákonného zástupce nebo jím pověřené osoby, až do doby, kdy je předá jeho zákonnému zástupci nebo jím pověřené osobě.
- Zřizovatel zařízení nebo pečovatelka zajistí, aby byly přiměřeně (v porovnání s životem v běžném bytě) splněny a trvale plněny prostorové podmínky, protipožární zabezpečení, vybavení, osvětlení, vytápění, mikroklimatické podmínky, zásobování vodou, úklid a nakládání s prádlem; přitom přihlíží k požadavkům vyhlášky č. 410/2005 Sb. o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých.

E. Analýza výhod, praktických podmínek a rizik zřízení a provozu BŠ

Ke zřízení a k úspěšnému, dlouhodobě udržitelnému provozu BŠ musí být splněna řada praktických podmínek. Ty by měla kriticky posoudit sama pečovatelka nebo/a zřizovatel. Jsou to především tyto podmínky:

podmínky	specifikace
personální	Umí, chce a může pečovatelka (tzn. má osobní prac. podmínky) vykonávat svou práci dobře a dlouhodobě?
materiálně technické	Je k dispozici vhodný prostor pro zřízení BŠ (bez velkých úprav apod.)? Bude již na počátku připraveno vybavení, které je potřebné pro péči o dohodnutý počet dětí?
finanční	Je k dispozici dostatek prostředků pro nezbytné úpravy bytu a pro vybavení BŠ? Lze získat od rodičů dostatečný příjem, aby mohla být BŠ provozována beze ztráty, jako řádná živnost? Mohla by na provoz BŠ přispět obec nebo zaměstnavatel?
organizačně obchodní	Umí pečovatelka nebo zřizovatel zorganizovat činnost BŠ tak, aby byl dlouhodobě zajišťován potřebný minimální počet dětí („zákazníků“), inkasován příjem od rodičů a plněny povinnosti, které vyplývají ze zákonů, předpisů a požadavků kontrolních orgánů?
informační	Má pečovatelka nebo zřizovatel dostatek obecných a odborných informací pro řádný provoz BŠ, zejména znalost zákonů a předpisů a základní pedagogické poznatky a dovednosti?

Podle předkladatele je největší předností zřizování a provozu BŠ ekonomická výhodnost jejich podpory BŠ. Spočívá ve třech aspektech (zvláště v porovnání s klasickými MŠ):

a) v rychlosti (místo řady měsíců v případě MŠ trvá zřízení BŠ několik týdnů),

b) ve flexibilitě: ba) BŠ lze snadno zřídit, zrušit, přemístit, přizpůsobit, ať už bude provozována v bytě, anebo v jiném vhodném prostoru, bb) zřizovatelem může být jak sama pečovatelka (postačí živn. oprávnění), tak obce, firmy i neziskové organizace - prakticky kdokoli, a vůbec to nemusí být zaměstnavatel rodičů dětí)

c) v nízkých nákladech (většina nákladů na provoz je hrazena majitelem bytu, který jej užívá k bydlení).

Sama pečovatelka může působit v několika právních režimech:

- být zaměstnaná u zřizovatele BŠ,
- mít volnou živnost v době rodičovské dovolené („přivydělávat si“),
- pracovat na živnostenský list (mít BŠ hlavní zdroj příjmů).

Které podmínky se jeví jako **nejhůře splnitelné**? Na kterých podmínkách (faktorech) může nejspíš ztroskotat pokus o založení a provoz bytové školky? Podle předkladatele je **největším problémem financování BŠ**. Konečným cílem řešení je, aby pečovatelka byla osobou, které péče o děti přináší hlavní zdroj příjmů (ať už v pracovně právním, obchodně právním nebo občansko-právním režimu). Není možné, aby práce pečovatelky byla v delším horizontu ztrátová. Dokonce nesmí být ani nezisková. V takových případech by se vytvářela nestabilní situace, s neustálou hrozbou ukončení práce (a tím ovšem ohrožení práce zaměstnaných rodičů!), opuštění zaměstnání či živnosti, rozšíření řady nezaměstnaných atd.

Pouze jako dočasné, i když v praxi velmi dobře použitelné řešení, chápeme přivýdělek ženy, která v rámci rodičovské dovolené sama pečuje o malé děti a může tedy případnou ztrátu „kompenzovat“ rodičovským příspěvkem. Ale to není dlouhodobě udržitelné, neboť rodičovská dovolená, resp. vyplácení podpory jí zpravidla do dvou let skončí (zvolí-li čtyřletý příjem příspěvku a pečuje-li o dítě starší dvou let).

Hlavními finančními zdroji pro provoz BŠ, resp. pro odměnu pečovatelce jsou:

- rodiče dětí
- zaměstnavatelé

- **obec, kraj**

- **úřad práce** (veřejně prospěšné práce, společensky účelná pracovní místa, příspěvek na zahájení podnikání)

- **ČR a EU** (Aktivní politika zaměstnanosti, OP Zaměstnanost)

Dlouhodobá práce pečovatelky v BŠ se prakticky neobejde bez doplňkových zdrojů příjmu. Zvažme jednoduchý model: V městských mateřských školkách platí rodiče kolem 30 Kč na dítě a den jen za péči a výchovu (nepočítáme nyní stravování), měsíčně tedy cca 600 Kč. Za čtyři děti 2400 Kč měsíčně. Tolik by obdržela pečovatelka v BŠ, kdyby se rodiče rozhodli zůstat na cenové úrovni běžných MŠ. (Jistěže v řadě případů budou ochotni hradit mnohem více, např. 50 i více Kč, ale je také mnoho rodičů, kteří nebudou moci platit víc.) V této částce by pečovatelka měla příjem, odváděla daně a pojistné a hradila náklady, které při vši hospodárnosti vzniknou péči o svěřené děti (ohřev jídel, splachování, drobné nákupy mimo stravu). Dokonce i kdyby uvedená platba byla trojnásobně vyšší, není myslitelné, aby pečovatelka podstoupila toto riziko. Je nutná doplňková platba od zaměstnavatelů rodičů nebo od obce, jejíž děti navštěvují BŠ.

V jaké výši je zapotřebí platba z jiných zdrojů než od samotných rodičů? Navrhuje se celkem z různých zdrojů 100 Kč za den a dítě (cizí i vlastní!), pokud péče bude v daném dnu trvat aspoň 4 hodiny. Při průměrně 4 dětech (uvažujme absence) půjde o $4 \times 20 \times 100 \text{ Kč} = 8000 \text{ Kč}$ měsíčně, při pěti dětech 10000 Kč. Společně s příspěvkem od rodičů z modelového příkladu jde o měsíční tržby 12400 Kč. To však není hrubý příjem pečovatelky, nýbrž celkový příjem podnikatele (živnostníka), od něhož musíme odečíst skutečně vynaložené náklady a další zákonem stanovené platby.

Věcné náklady a příjmy za stravování jsme tu nechali stranou, neboť požadavky budou v praxi velmi proměnlivé. Můžeme předpokládat, že stravování bude zajišťování neziskově anebo jen s velmi malým ziskem, založeným na činnostech potřebných pro poskytnutí stravy (příprava a podání jídla, umývání nádobí apod.).

Pro řádný chod bytových školek bude základním řešením obvykle právě příspěvek z veřejných zdrojů v celkové výši cca 100 Kč na dítě a den. Navrhují se tato řešení:

a) **z rozpočtu obcí** (příp. krajů) podle jejich možností a analýzy potřebnosti

b) **z Aktivní politiky zaměstnanosti (APZ)**. Z dosavadních nástrojů jde o příspěvek zaměstnavateli na veřejně prospěšné práce a na společensky účelná pracovní místa a příspěvek živnostníkovi na zahájení podnikání. Bylo by však také možné vyhradit část prostředků v rámci APZ na cílenou podporu BŠ (zvláště když v minulém roce nebyly prostředky APZ zdaleka vyčerpány, a přitom na tyto prostředky čekají tisíce žen a jejich potenciálních zaměstnavatelů)

c) **z budoucího operačního programu ČR Zaměstnanost** (pro léta 2014-20): V návrhu tohoto OP je formulována Investiční priorita 2 Prioritní osy 1 „Rovnost žen a mužů a sladění pracovního a soukromého života“. Právě na tuto oblast podpory se může vztahovat doporučení, které 10. července 2012 vydala Rada EU k Národnímu programu reformy České republiky na rok 2012. Toto doporučení je pro ČR určitým vodítkem pro zaměření OP Zaměstnanost. V tomto doporučení se uvádí: „Přijmout další opatření k podstatnému zvýšení dostupnosti cenově přístupné a kvalitní předškolní péče o dítě.“ Podpora bytových školek pomocí příspěvku na provoz tedy může být přímým uznatelným výdajem v OP Zaměstnanost.

d) **hledat podobné řešení, jakým je tzv. odborná praxe pro mladé**. MPSV nyní hodlá poskytovat plnou náhradu mzdy zaměstnavatelům, kteří zaměstnají absolventy škol. To se uskuteční prostřednictvím úřadů práce s financováním z OP Lidské zdroje a zaměstnanost (oblast podpory 2.1). Specifickým důvodem pro tuto podporu (v celkovém rozsahu stovek mil. Kč) je fakt, že mladým absolventům chybí praxe. V případě návratu žen po mateřské a rodičovské dovolené (díky BŠ) by však šlo o rychlý návrat do zaměstnání s pozitivními dopady do rozpočtu ČR (daně, odvody pojistného), firem (hodnota vytvořená pracujícími ženami) a rodin (příjem ze zaměstnání). Šlo by o

řádově nižší částky, neboť by se nepřispívalo na osobní náklady (mzdy), nýbrž pouze na péči o dítě v BŠ.

Pro úspěšné zavedení BŠ v ČR by byly zapotřebí tyto aktivity:

- určitá pomoc bytovým školám ze strany veřejné správy (zprostředkování mezi pečovatelkou, rodiči, příp. zřizovatelem, poradenství, ale především spolufinancování),
- informační a propagační kampaň mezi potenciálními pečovatelkami a rovněž mezi zřizovateli všeho právního typu,
- zajištění dofinancování provozu BŠ pomocí příspěvku z veřejných zdrojů.

Zvláštní překážkou může být **resistance (odpor) části veřejné správy vůči BŠ**, snaha nekomplikovat si práci „zaváděním novot“, obavy z absence „potřebných“ předpisů pro regulaci BŠ a různé předsudky. Za všechny na závěr zmíníme případ pracovnice jistého úřadu, která opakovaně požadovala podrobné zdůvodnění našich návrhů. Je-li to opravdu nutné, tak... 1. V roce zpracování návrhu na BŠ bylo místo ve školách odmítnuto 60 tisícům dětí. 2. Dvě třetiny žen s tříletými dětmi nemají práci, přestože by ji moc chtěly. 3. Každý den tisíce vysoce kvalifikovaných žen, které by znamenaly hospodářský přínos vlastní rodině i celé zemi, odcházejí na pískoviště!

Jaké další zdůvodnění potřebujeme? Staví se dost „kamenných“ školek? Urodily se dětské skupiny? Mizí snad poptávka po péči o děti? Bytová školka není řešení, které popírá všechna ostatní; je to doplněk existujících forem péče o děti předškolního věku, jedna z alternativ, příležitost. Příležitost k rovným příležitostem žen.

Zpracoval **realizační tým projektu Rovné příležitosti pro Frýdlantsko**
(reg. č. CZ.1.04/3.4.04/76.00213).

Kontakty:

Ing. Petra Michelová, E-mail: michelova@jbcr.info, tel. 731 411 798

PhDr. Oldřich Čepelka, E-mail: oldrich.cepelka@tima-liberec.cz, tel: 485 151 742